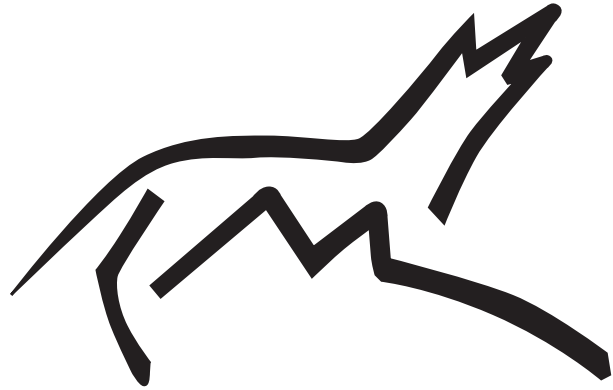

Revista d'Arqueologia de Ponent

n°23 2013

Edició

Universitat de Lleida

Patrocini

Universitat de Lleida

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

La **Revista d'Arqueologia de Ponent (RAP)** és la publicació anual de la Unitat d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga del Departament d'Història de la Universitat de Lleida. S'edita mitjançant un conveni de col·laboració amb la Paeria-Ajuntament de Lleida i la Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs.

La RAP publica preferentment articles sobre Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga de la Península Ibèrica i sobre les seves relacions amb Europa i el Mediterrani tant en l'àmbit teòric i metodològic com de presentació de resultats d'excavacions, síntesis o estudis crítics. El contingut s'estructura en diferents seccions: Estudis, Documents, Dossier-Debat, Crònica Científica i Ressenyes. Aplica un sistema d'avaluació externa dels treballs rebuts (revisió d'experts).

Directora: Núria Rafel

Secretari: Arturo Pérez Almoguera

Adjunta a la secretaria: Georgina Prats

Consell de redacció:

Natàlia Alonso, Universitat de Lleida

Xosé-Lois Armada, Consejo Superior de Investigaciones Científicas

Ana Lorient, Paeria. Ajuntament de Lleida

Ignasi Garcés, Universitat de Barcelona

Joan Ramon González, Institut d'Estudis Ilerdencs

Emili Junyent, Universitat de Lleida

Joan B. López, Universitat de Lleida

Ignacio Montero, Consejo Superior de Investigaciones Científicas

Jesús Picazo, Universidad de Zaragoza

Carme Prats, Universitat de Lleida

Joaquín Ruiz de Arbulo, Universitat de Tarragona

Jaime Vives-Ferrándiz, Museu de Prehistòria de València

Consell assessor:

Maria Eugènia Aubet, Universitat Pompeu Fabra

Cornelia C. Backels, Rijks Universiteit Leiden

Francisco Beltrán Lloris, Universidad de Zaragoza

Eudald Carbonell, Universitat Pompeu Fabra

Cristóbal González Román, Universidad de Granada

Dirce Marzoli, Deutsches Archäologisches Institut, Madrid

Josep Maria Nolla, Universitat de Girona

Michel Py, UMR Ish, CNRS Lattes

Gonzalo Ruiz Zapatero, Universidad Complutense de Madrid

Redacció i intercanvis:

Secció d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga

Departament d'Història. Facultat de Lletres.

Universitat de Lleida

Pl. Víctor Siurana, 1, E 25003 LLEIDA

Tel. +34 973 70 31 57. Fax: +34 973 70 21 41

E-mail: aperez@historia.udl.cat

Pàgina web i revista digital: www.rap.cat

Edita:

Secció d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga

Universitat de Lleida.

Patrocinen:

Universitat de Lleida.

La Paeria. Ajuntament de Lleida.

Institut d'Estudis Ilerdencs. Fundació Pública de la Diputació de Lleida.

Disseny gràfic: Mercè Trepal

ISSN: 1131-883-X

Dipòsit legal: L-893-1991

Tiratge: 600 exemplars

Primera edició: novembre de 2013

Composició i impressió:

Arts Gràfiques Bobalà. S. L.

c. Sant Salvador, 8 — 25005 Lleida

Sumari

Estudis

<i>Territorialidad en la Edad del Bronce del noroeste de la Península Ibérica</i> , per A. Güimil-Fariña, M. Santos-Estévez.....	9
<i>The pre-Pyrenees of Lleida in Late Antiquity: christianisation processes of a landscape in the Tarracensis</i> , by J. Sales Carbonell, N. Salazar Ortiz.....	27
<i>El palacio de Qasr ibn Wardan (Siria) y la evolución de la tipología palacial bizantina (siglos vi-xv)</i> , per A. Perich Roca.....	45

Documents

<i>L'hipogeu funerari de la Sagrera (Barcelona). Resultats preliminars</i> , per P. Balaguer, P. García, A. Tenza, F. Antequera.....	77
<i>Aproximació tipològica i funcional de les estructures excavades al jaciment del bronze ple de Minferri (Juneda, les Garrigues): emmagatzematge i conservació a la Catalunya occidental</i> , per G. Prats.....	89
<i>Porcs, cavalls, ovelles i infants. Noves aportacions a les pràctiques rituals de la fortalesa dels Vilars (Arbeca, les Garrigues)</i> , per A. Nieto.....	127
<i>Els assentaments de les edats del bronze, ibèrica i romana dels Llirians del Mas i les Torres (Salàs de Pallars, Pallars Jussà)</i> , per M. Piera, A. Pancorbo, I. Garcés, J. Gallart.....	163
<i>Èquids i gossos en l'economia i en els rituals. Resultats de l'estudi dels materials dipositats en el sitjar iberoromà del Serrat dels Espinyers (Isona, Pallars Jussà)</i> , per C. Belmonte, S. Albizuri, J. Nadal i I. Garcés.....	201
<i>Herennius y Marus también en Ilerda</i> , per M. Morán.....	223
<i>Notícia sobre un possible dipòsit votiu d'època romana documentat durant la intervenció arqueològica al Mercat Central de la ciutat de Tarragona</i> , per J. F. Roig.....	227
<i>Obsessa Terrachona marithimas urbes obtinuit. L'impacte de la conquesta visigoda de Tàrraco per Euric segons les fonts escrites i l'arqueologia</i> , per M. Pérez.....	237
<i>El col·leccionisme d'antiguitats com a mitjà de promoció social: el cas de Josep de Maranges i Marimon. Anàlisi del Compendio histórico, resumen y descripción de la antiquísima ciudad de Empurias</i> , per L. Buscató i P. de la Fuente.....	249

Dossier

Joan Maluquer de Motes Nicolau en el vint-i-cinquè aniversari de la seva mort

<i>A la memòria del mestre</i> , per E. Junyent.....	273
<i>Joan Maluquer de Motes i Nicolau (1915-1988). Records i impressions</i> , per J. Maluquer.....	281
<i>El Dr. Maluquer: recuerdos del maestro</i> , per M. E. Aubet.....	301

<i>L'aportació de Joan Maluquer de Motes a la Historia de España de R. Menéndez Pidal. Una visió historiogràfica</i> , per J. Cortadella	305
<i>Joan Maluquer de Motes, gestor universitario. El Plan Maluquer y la renovación de los estudios de Filosofía y Letras en la Universidad de Barcelona</i> , per F. Gracia	323
<i>Joan Maluquer de Motes i els estudis ibèrics</i> , per J. Sanmartí	343
<i>La aportación de Joan Maluquer de Motes al estudio de Tarteso</i> , per S. Celestino	353
<i>El fenomen hallstàtic i la influència dels camps d'urnes en la protohistòria catalana segons J. Maluquer de Motes: orígens i evolució</i> , per E. Pons	365
<i>Joan Maluquer de Motes al capdavant de l'arqueologia espanyola i el seu paper en el salvament del teatre romà de Tarragona</i> , per F. Tarrats	385
<i>La aportación de Joan Maluquer de Motes al conocimiento de la presencia griega en la Península Ibérica</i> , per A. Domínguez	393
<i>Joan Maluquer de Motes en Salamanca: tarea y proyección</i> , per G. Delibes	407
<i>La contribució a l'epigrafia ibèrica de Joan Maluquer de Motes</i> , per J. Ferrer i I. Garcés	427
<i>Una hipòtesi verificada, 45 anys dels "fenicis a Catalunya": Maluquer de Motes entre fenicis i grecs</i> , per N. Rafel	437
<i>Unes quantes cartes arqueològiques de Joan Maluquer a Salvador Vilaseca (1941-1967)</i> , per J. Massó	443
<i>Maestros foráneos en una academia precaria: Maluquer y la protohistoria del Occidente atlántico</i> , per X.-L. Armada	459

Crònica científica

<i>Memòria de l'activitat portada a terme pel SCT-Laboratori d'Arqueologia de la Universitat de Lleida durant l'any 2012</i> , per C. Prats	479
<i>Intervencions arqueològiques i paleontològiques a Lleida durant l'any 2012</i> , per J. Martínez i S. González	482

Recensions

Burch, J., Nolla, J. M. i Sagrera, J. (eds.), <i>Les defences de l'oppidum de *Kerunta</i> , de la sèrie Excavacions Arqueològiques a la Muntanya de Sant Julià de Ramis, per I. Garcés	498
Molist, N., Ripoll, G. (eds.), <i>Arqueologia funerària al nord-est peninsular entre els segles VI i XII</i> , per J. Sales	500
Paltineri, S., <i>La necropoli di Chiavari. Scavi Lamboglia (1959-1969)</i> , per R. Graells	507
Montero, I., <i>Manual de Arqueometalurgia</i> , per X.-L. Armada	510
Grau, I., Segura, J. M., <i>El oppidum ibérico de El Puig d'Alcoi. Asentamiento y paisaje en las montañas de la Contestania</i> , per J. Vives-Ferrándiz	513
A propòsit de Pere Bosch Gimpera. <i>Universidad, política, exilio</i>	514
Gracia, F., <i>Pere Bosch Gimpera. Universidad, política, exilio</i> , per E. Junyent	514
Rèplica: Mitos y realidades en torno a la figura de Pere Bosch Gimpera, per F. Gracia	520

Summary

Studies

<i>Territoriality in the Bronze Age of the north-western Iberian Peninsula</i> by A. Güimil-Fariña, M. Santos-Estévez.....	9
<i>The pre-Pyrenees of Lleida in Late Antiquity: christianisation processes of a landscape in the Tarracensis</i> by J. Sales Carbonell, N. Salazar Ortiz	27
<i>The palace of Qasr ibn Wardan (Syria) and the evolution of Byzantine palace typology (6th-15th centuries)</i> by A. Perich Roca.....	45

Documents

<i>La Sagrera funerary hypogeum (Barcelona). Preliminary results</i> by P. Balaguer, P. García, A. Tenza, F. Antequera	77
<i>A typological and functional approach to the structures excavated at the Bronze Age archaeological site of Minferri (Juneda, Les Garrigues): storage and conservation in western Catalonia</i> by G. Prats	89
<i>Pigs, horses, sheep and infants. New contributions on ritual practices at the fortress of Els Vilars (Arbeca, Les Garrigues)</i> by A. Nieto.....	127
<i>The Bronze Age, Iberian and Roman settlements of Els Llirians del Mas and Les Torres (Salàs de Pallars, Pallars Jussà)</i> by M. Piera, A. Pancorbo, I. Garcés, J. Gallart.....	163
<i>Equines and dogs in the economy and rituals. Results of the study of the materials deposited in the Ibero-Roman silos of El Serrat dels Espinyers (Isona, Pallars Jussà)</i> by C. Belmonte, S. Albizuri, J. Nadal and I. Garcés.....	201
<i>Herennius and Marus also in Ilerda</i> by M. Morán.....	223
<i>News of a possible Roman votive deposit documented during the archaeological excavation of the Central Market in the city of Tarragona</i> by J. F. Roig	227
<i>Obsessa Terrachona marithimas urbes obtinuit. The impact of the Visigothic conquest of Tarraco by Euric according to the written sources and archaeology</i> by M. Pérez.....	237
<i>Antique collecting as a means of social ascent: the case of Josep de Maranges i Marimon. An analysis of the Historical Compendium, Summary and Description of the Very Ancient Town of Empurias</i> by L. Buscató and P. de la Fuente.....	249

Dossier

Joan Maluquer de Motes Nicolau on the twenty-fifth anniversary of his death

<i>In memory of the master</i> by E. Junyent	273
<i>Joan Maluquer de Motes i Nicolau (1915-1988). Reminiscences and impressions</i> by J. Maluquer	281
<i>Dr. Maluquer: memories of the master</i> by M. E. Aubet	301

<i>The contribution of Joan Maluquer de Motes to the History of Spain</i> by R. Menéndez Pidal. <i>A historiographic view</i> by J. Cortadella	305
<i>Joan Maluquer de Motes, a university administrator. The Maluquer Plan and the renewal of Philosophy and Literature studies at the University of Barcelona</i> by F. Gracia	323
<i>Joan Maluquer de Motes and Iberian studies</i> by J. Sanmartí	343
<i>The contribution of Joan Maluquer de Motes to the study of Tartessos</i> by S. Celestino	353
<i>The Hallstatt phenomenon and the influence of urn fields on Catalan protohistory according to J. Maluquer de Motes: origins and evolution</i> by E. Pons.....	365
<i>Joan Maluquer de Motes at the head of Spanish archaeology and his role in saving the Roman theatre of Tarragona</i> by F. Tarrats.....	385
<i>The contribution of Joan Maluquer de Motes to our knowledge of the Greek presence on the Iberian Peninsula</i> by A. Domínguez	393
<i>Joan Maluquer de Motes in Salamanca: task and projection</i> by G. Delibes	407
<i>Joan Maluquer de Motes' contribution to Iberian epigraphy</i> by J. Ferrer and I. Garcés.....	427
<i>A confirmed hypothesis, 45 years of the "Phoenicians in Catalonia": Maluquer de Motes between Phoenicians and Greeks</i> by N. Rafel.....	437
<i>Some archaeological letters from Joan Maluquer to Salvador Vilaseca (1941-1967)</i> by J. Massó	443
<i>Teachers from outside in a precarious academia: Maluquer and the protohistory of the Atlantic West</i> by X.-L. Armada	459

Scientific Chronicle

<i>Report on the activities of the SCT-Archaeology Laboratory at the University of Lleida during 2012</i> by C. Prats	479
<i>Archaeological and palaeontological excavations in Lleida during 2012</i> by J. Martínez and S. González.....	482

Reviews

Burch, J., Nolla, J. M. i Sagrera, J. (eds.), <i>Les defenses de l'oppidum de *Kerunta, de la sèrie Excavacions Arqueològiques a la Muntanya de Sant Julià de Ramis</i> by I. Garcés.....	498
Molist, N., Ripoll, G. (eds.), <i>Arqueologia funerària al nord-est peninsular entre els segles VI i XII</i> by J. Sales	500
Paltineri, S., <i>La necropoli di Chiavari. Scavi Lamboglia (1959-1969)</i> by R. Graells	507
Montero, I., <i>Manual de Arqueometalurgia</i> by X.-L. Armada	510
Grau, I., Segura, J. M., <i>El oppidum ibérico de El Puig d'Alcoi. Asentamiento y paisaje en las montañas de la Contestania</i> by J. Vives-Ferrándiz	513
<i>A propòsit de Pere Bosch Gimpera. Universidad, política, exilio</i>	514
Gracia, F., <i>Pere Bosch Gimpera. Universidad, política, exilio</i> by E. Junyent	514
Rèplica: Mitos y realidades en torno a la figura de Pere Bosch Gimpera by F. Gracia	520